

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060301

PROTOKOLL
2022-11-02
Föredragning i
Stockholm

Aktbilaga 16
Mål nr P 7401-22

RÄTTEN

Hovrättsråden Liselotte Rågmark och Marianne Wikman Ahlberg, referent, tekniska rådet Mats Kager och hovrättsrådet Katarina Welin

FÖREDRAGANDE OCH PROTOKOLLFÖRARE

Föredraganden Frida Jakobsson

PARTER

Klagande

1. G S
2. M S

Ombud för 1 och 2: J D R och L E

Motpart

1. Byggnadsnämnden i Österåkers kommun
184 86 Åkersberga
2. E B
3. P O B
4. I E
5. M L S

Dok.Id 1875717

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

6. A-M O

7. C O

SAKEN

Bygglov för nybyggnad av fritidshus, gäststuga och förråd på fastigheten A i Österåkers kommun; nu fråga om återförvisning

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2022-05-20 i mål nr P 1891-22

Följande antecknas.

Byggnadsnämnden i Österåkers kommun (nämnden) beslutade den 26 oktober 2021 att bevilja bygglov för nybyggnad av fritidshus, gäststuga och förråd på fastigheten A i Österåkers kommun. Beslutet överklagades till Länsstyrelsen i Stockholms län (länsstyrelsen) som den 28 februari 2022 beslutade att upphäva nämndens beslut. Som skäl för sitt beslut angav länsstyrelsen sammanfattningsvis följande. Det föreslagna fritidshuset uppfyller inte kraven i 2 kap. 6 § första stycket 1 och 8 kap. 9 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL, eftersom det inte följer den placering och storlek som byggnaderna i området generellt har. Vidare tyder behovet av utfyllnad, plintar och fritt svävande delar på att byggnadens placering och utformning inte är väl anpassad till de naturliga förutsättningarna på platsen. I stället för att placeras uppe på bergåsen skulle huset kunna placeras på den flackare delen av fastigheten där befintligt fritidshus är beläget.

Bygglovssökandena G S och M S överklagade länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen som i dom meddelad den 20 maj 2022 avslog såväl deras yrkande om syn som deras överklagande i övrigt. Mark- och miljödomstolen instämde i länsstyrelsens bedömning med de skäl som länsstyrelsen angett.

Mark- och miljödomstolens dom har överklagats av G S och M S.

I Mark- och miljööverdomstolen har fråga om undanröjande och återförvisning enligt 50 kap. 28 § rättegångsbalken aktualiserats. Parterna har fått möjlighet att yttra sig i denna fråga.

G S och **M S** har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva mark- och miljödomstolens dom och fastställa nämndens beslut. De har även yrkat att syn ska hållas. Till stöd för sin talan har de sammanfattningsvis anfört följande. I sitt överklagande till mark- och miljödomstolen bemötte de länsstyrelsens invändningar beträffande den sökta byggnadens placering och utformning. Att den sökta byggnationen inte – sett från ett fågelperspektiv – ligger på rad med övriga hus är en följd av områdets topografi. Placeringen av de sökta byggnaderna är ändamålsenlig såväl sett till anpassningskravet, begränsning av ingrepp i naturen och byggnadstekniska överväganden. Att mark- och miljödomstolen avslag deras begäran om syn medför att domstolen har saknat möjlighet att bilda sig en självständig uppfattning om hur den sökta byggnationen förhåller sig till områdets övriga bebyggelse och till naturlandskapet. Mark- och miljödomstolens underlåtenhet att hålla syn och inhämta utredning utgör därmed ett sådant rättegångsfel som kan antas ha inverkat på målets utgång. Rättegångsfelet kan dock avhjälpas genom att Mark- och miljööverdomstolen håller sammanträde och syn.

P O B och **E B** har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom. De har anfört sammanfattningsvis följande. Det stämmer inte att alla hus på Mjölkövägen är byggda ovanpå bergåsen. Fastigheterna B, A och C har exempelvis sina fritidshus nedanför bergåsen. Storleken och placeringen på fastighetens högsta punkt gör att det föreslagna fritidshuset innebär en betydande olägenhet för dem, särskilt med beaktande av att huset ska vara nästan helt omgivet av uteplatser och/eller stora fönster. Placeringen skapar en ”läktare” med fri insyn till i stort sett samtliga grannfastigheter och i synnerhet deras. De är också oroliga för bland annat dricksvattentillgången. Om de bilder som de har lämnat in inte tillräckligt tydligt visar att byggnationen blir olämplig yrkar de att domstolen håller syn.

I E och **M L S** har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom. Till stöd för sin talan har de sammanfattningsvis anfört att de

inte anser att något rättegångsfel har begåtts av mark- och miljödomstolen, och att även om så skulle vara fallet kan det inte leda till ett bifall av klagandenas talan.

Nämnden har inte motsatt sig de yrkanden som framställts av G S och M S och har inget att tillägga avseende frågan om eventuellt rättegångsfel.

Efter föredragning fattar Mark- och miljööverdomstolen följande

BESLUT (att meddelas 2022-12-05)

Mark- och miljööverdomstolen undanröjer mark- och miljödomstolens dom och återförvisar målet till mark- och miljödomstolen för fortsatt behandling.

Skäl för beslutet

Rättsliga utgångspunkter

I målet ska lagen (1996:242) om domstolsärenden, ÄL, tillämpas (5 kap. 1 § lagen [2010:921] om mark- och miljödomstolar, LOM). Domstolen har en skyldighet att se till att ett ärende blir så utrett som dess beskaffenhet kräver och att inget onödigt dras in i ärendet (12 § ÄL). Om det behövs ska domstolen hålla syn på stället (3 kap. 5 § LOM).

Vid handläggning enligt ÄL tillämpas bestämmelserna i rättegångsbalken, RB, i fråga om bevisning i allmänhet samt i fråga om syn (23 och 25 §§ ÄL). Rätten får avvisa bevisning om den omständighet som en part vill bevisa är utan betydelse i målet, om beviset inte behövs, om beviset uppenbart skulle bli utan verkan, om bevisningen med avsevärt mindre besvär eller kostnad kan föras på annat sätt eller om beviset trots rimliga ansträngningar inte kan tas upp och ett avgörande inte bör fördröjas (35 kap. 7 § RB).

Ett beslut att inte tillåta syn är ett beslut om att inte tillåta viss bevisning. När syn bedöms vara obehövt bör – som utgångspunkt – beslut om att avslå ett sådant yrkande lämpligen fattas som ett beslut under handläggningen för att det inte ska

komma som en överraskning för parterna (se Fitger m.fl. Rättegångsbalken, 3 juni 2022, Version 92, JUNO, kommentaren till 35 kap. 7 §). Med en sådan ordning kan parten också få möjlighet att inkomma med kompletterande utredning med anledning av beslutet.

Om en lägre domstol har gjort sig skyldig till rättegångsfel kan den högre domstolen i vissa fall undanröja den lägre instansens avgörande och återförvisa målet dit (se Fitger m.fl. Ärendelagen, 23 maj 2022, Version 3B, JUNO, kommentaren till 2 §, Analogitillämpning av rättegångsbalken). Av betydelse är då om felet kan antas ha inverkat på målets utgång och inte utan väsentlig olägenhet kan avhjälpas i den högre instansen (50 kap. 28 § RB).

Mark- och miljööverdomstolen bedömning

Av länsstyrelsens bedömning framgår att förhållandena på platsen var av avgörande betydelse för att bedöma den huvudsakliga frågan i målet, nämligen om den föreslagna byggnationen uppfyller de krav på anpassning och utformning som följer av 2 kap. 6 § PBL. I mark- och miljödomstolen åberopade G S och M S syn för att domstolen skulle kunna bedöma den sökta byggnationens placering och utformning i förhållande till bl.a. befintlig bebyggelse. Mark- och miljödomstolen avslog i domen begäran om syn och anförde att den befintliga utredningen var tillräcklig för att bedöma de aktuella frågorna.

De förhållanden som synen avsåg att styrka har, som framgått ovan, haft betydelse för bedömningen av sakfrågan. Enligt Mark- och miljööverdomstolen framgår det inte på något annat klargörande sätt av aktmaterialet hur förhållandena på platsen ter sig. Mot den bakgrunden och med hänsyn till den utredningsskyldighet som åvilar en domstol bedömer Mark- och miljööverdomstolen att den omständigheten att yrkandet om syn avslogs i samband med mark- och miljödomstolens slutliga avgörande av målet, har utgjort ett rättegångsfel (jfr JK beslut den 14 februari 2013, dnr 5844-12-40).

Mark- och miljööverdomstolen anser att felet kan antas ha inverkat på målets utgång och att det inte utan väsentlig olägenhet kan avhjälpas i Mark- och miljööverdomstolen. Med beaktande av dels instansordningsprincipen, dels att

tyngdpunkten i rättsskipningen ska ligga i underinstans, framstår det som lämpligare att återförvisa målet till mark- och miljödomstolen än att läka bristen här (se prop. 1992/93:216 s. 28 och prop. 2004/05:131 s. 82). Mark- och miljödomstolens dom ska därför undanröjas och målet återförvisas dit för fortsatt behandling.

Avgörandet får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

Frida Jakobsson
Protokollet uppvisat/